

**ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ СРБИЈЕ
„ДР МИЛАН ЈОВАНОВИЋ БАТУТ”**

**ПРОГРАМ РАДА И РАЗВОЈА
ИНСТИТУТА ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ СРБИЈЕ
„ДР МИЛАН ЈОВАНОВИЋ БАТУТ”
(2019–2023)**

2018.

САДРЖАЈ

УВОД	1
1. ПРОГРАМ РАДА И РАЗВОЈА ИНСТИТУТА	4
2. ПОСЛОВНА ФИЛОЗОФИЈА	5
2.1. Мисија: унапређење здравља становништва Републике Србије	5
2.2. Визија	5
2.3. Принципи рада у Институту за јавно здравље Србије у оквиру програма.....	6
2.4. Законска регулатива.....	7
3. ДЕЛАТНОСТ ИНСТИТУТА	13
3.1. Кадровска обезбеђеност Института	16
4. КЉУЧНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ИНСТИТУТА	17
4.1. Општи циљ.....	17
4.2. Специфични циљеви	17
5. АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ ДЕФИНИСАНИХ СПЕЦИФИЧНИХ ЦИЉЕВА ...	20
6. ОКВИР ПЛАНИРАНИХ РЕЗУЛТАТА	29

УВОД

Пратећи кроз историју развој друштва и промене у филозофији живљења, са сигурношћу се може истаћи да је и у модерном друштву здравље предуслов благостања и највећа вредност која се може досегнути, којој се стреми, како индивидуално тако и на нивоу друштва, заједнице и целокупне популације. Здравље становништва представља највећи национални ресурс.

Залагање свих чинилаца друштва и улагање различитих расположивих ресурса за обезбеђивање оптималног здравља целокупног становништва је континуиран процес, чиме се истовремено утиче на унапређење квалитета живота грађана, како у локалној заједници тако и друштву у целини, а у крајњој инстанци и на повећање очекиваног трајања живота савременог човека.

Скуп активности које свако друштво предузима у функцији постизања адекватних услова живљења и здравог окружења, у којима грађани могу да очувају, сачувају и унапреде своје здравље, могу се назвати „јавним здрављем” (*public health*). У историји српске превентивне медицине овом термину је претходио термин „народно здравље”. Савремена терминологија превентивне медицине у целини у Србији, а у складу са савременим токовима у овој области медицине у свету (укључујући пре свега социјалну медицину, менаџмент здравственим услугама и здравством у целини, епидемиологију, микробиологију и хигијену), у последњих двадесет година донела је иновације и у употреби је коришћење термина и филозофије „јавног здравља” за наведене делатности. Институту и заводи за јавно здравље су носиоци јавно-здравствених активности на територијама својих надлежности (управни окрузи), док је Институт за јавно здравље Србије национални Институт, који је кровна институција јавног здравља у Републици Србији и стручно-методолошка кућа за рад окружних института и завода за јавно здравље у свим делатностима наведених јавноздравствених институција.

Услед великог значаја очувања и унапређења јавног здравља у нашој земљи, ресорно министарство поверава бројне анализе у области епидемиологије, хигијене, социјалне медицине и истраживачких задатака Институту за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” као националној институцији од посебног значаја за јавно

здравље Србије, сходно пракси и филозофији рада ресорних министарстава у савременим друштвима и државама 21. века.

Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” кроз програмски рад, пројектне, истраживачке и друге активности, обавља основну делатност рада због које је основан а истовремено обезбеђује стручну подршку Министарству здравља за разматрање, анализу, као и доношење и имплементирање одлука и програма здравствене заштите који се тичу здравља становништва различитих популационих група, а у складу са здравственом политиком државе. Креирање здравствене политике Министарства здравља корелира и базира се на бројним стручним елаборатима Института за јавно здравље Србије.

Институт за јавно здравље Србије обезбеђује податке о здравственом стању и здравственој заштити становника Србије, обавља послове праћења (мониторинга) и процене и оцене (евалуација) јавног здравља, идентификује претње по здравље и предлаже мере за одговоре на њих, предлаже елементе јавноздравствене политике Министарству здравља, припрема планове, анализе кадровских потреба, програме и мере превенције, учествује у професионалном развоју и унапређењу знања јавноздравствених стручњака, спроводи истраживања у сфери јавног здравља (школска деца, млади, одрасло становништво Србије), учествује у изградњи и развоју модерног информационог система у здравственом систему Србије.

Из године у годину, јавноздравствена активност у Републици Србији постаје обимнија и сложенија, јер су потребе другачије, савремене и захтевније у односу на претходне деценије.

Савремени изазови јавног здравља су глобални, са малим разликама за територију и становништво Републике Србије у односу на развијене земље европског региона и света.

Мултисекторски приступ јавноздравственим изазовима је све потребнији, и не може се замислити савремени национални Институт за јавно здравље уколико нема развијену компоненту рада у области мултисекторске сарадње и интердисциплинарности. Сарадња са секторима који се баве пољопривредом, заштитом животне средине, ветеринаром, образовањем, науком и делатношћу рада и социјаних питања, приоритетни су сектори сарадње. Такође, у обављању својих делатности Институт континуирано сарађује са Инспекцијом за лекове и медицинска средства (Одељење

Министарства здравља), као и са Агенцијом за лекове и медицинска средства, односно са партнерима из Националног регулаторног тела.

С обзиром да очекивања друштва расту када је у питању савремени приступ унапређењу и очувању јавног здравља, Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” заузима **проактиван приступ у јавном здрављу**, како у унапређењу јавног здравља у Србији, тако и у управљању јавноздравственим изазовима.

Програм рада и развоја Института за јавно здравље Србије за период 2019–2023. дефинише: **мисију, визију и основне вредности установе**, кључне тачке стратешког развоја Института у петогодишњем периоду, основне и специфичне циљеве и активности потребне за њихову реализацију.

Приликом израде овог документа у обзир су узета најновија достигнућа у јавном здрављу, стратешка законска и подзаконска акта Републике Србије, међународна документа од значаја за стратешки развој и унапређење јавног здравља, најсавременије стратегије и препоруке за унапређење јавног здравља Светске здравствене организације, Европске комисије, Уницефа, Европског центра за контролу болести, и др.

Развојни план Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” за период 2018–2023. биће основ за годишње планове рада ове установе.

1. ПРОГРАМ РАДА И РАЗВОЈА ИНСТИТУТА

Програм рада и развоја Института доприноси унапређењу јавног здравља и спровођењу кључних послова Института у складу са делатностима дефинисаним прописима Републике Србије и Статутом Института.

Унапређење кадровских потенцијала Института, ревизија и осавремењавање програмског рада у области превенције и промоције здравља, као и унапређење финансијског пословања Института представља **основне циљеве рада** у оквиру петогодишњег Програма рада и развоја Института за јавно здравље Србије.

У предстојећем периоду Институт ће наставити са активним учешћем у партнерствима у раду у области здравствене заштите кроз програме и пројекте, који су усмерени на унапређење и заштиту здравља становништва.

Спровођењем истраживања у јавноздравственој области и развијањем међународне сарадње са истоврсним установама из других држава, Институт за јавно здравље Србије учествоваће у креирању, иновацији и дисеминацији знања и нових пракси у систему здравствене заштите Републике Србије.

Ангажовањем управе Института и запослених са научним звањима, Институт ће тежити оснивању организационе и функционалне јединице Института који ће га сврстати у научноистраживачку институцију, чиме ће се увести недостајућа функција Института у области научноистраживачког рада установе, која је изгубљена 2007. године.

Развојни план установе обележиће кључне функције Института – мисија и визија установе.

2. ПОСЛОВНА ФИЛОЗОФИЈА

2.1. Мисија: унапређење здравља становништва Републике Србије

Као централна јавноздравствена установа, Институт је посвећен очувању и унапређењу здравља становништва Републике Србије. Са својим партнерима из мреже института и завода за јавно здравље првенствено, али и са осталим здравственим установама и институцијама других сектора, представља извор информација и података који су од кључне важности за креирање здравствене политике Републике Србије.

Институт за јавно здравље Србије идентификује изазове јавног здравља, предлаже мере и спроводи активности из делокруга своје надлежности за пружање оптималног одговора на њих.

Дефинисана мисија се реализује путем извршавања обавеза и задатака прописаних законима који регулишу пружање здравствене заштите, јавноздравствену делатност, потом кроз сарадњу са другим установама које уз своју основну делатност обављају и поједине јавноздравствене задатке, и кроз заједнички рад и координацију других института и завода за јавно здравље, чије стручне активности Институт усмерава сходно националној здравственој политици. Показатељи реализације мисије Института биће специфични, мерљиви, достижни и временски ограничени у периоду трајања Програма.

2.2. Визија

Визија је да Институт за јавно здравље Србије остане водећа јавноздравствена установа на територији Републике Србије и лидер у јавном здрављу у региону западног Балкана и југоисточне Европе, посебно у приоритетним областима социјалне медицине, епидемиологије, микробиологије, животне средине, хигијене (вода, ваздух, животна средина, земљиште, контаминирана подручја), информатике и медицинске биостатистике.

2.3. Принципи рада у Институту за јавно здравље Србије у оквиру програма

Институт за јавно здравље Србије заснива свој рад на **принципу одговорности**. Препознајући јавноздравствене потребе становништва, посебно сталне потребе за смањењем превентабилног морталитета и за унапређењем система здравствене заштите, Институт, користећи стручно знање својих запослених, етичко и професионално понашање, као и најбољу савремену праксу, на најоптималнији начин одговара на њих и тиме спроводи своју мисију, и иде ка остварењу визије. Такође, запослени у Институту поступају са високим степеном личне одговорности за свој рад и за одлуке које у оквиру професије доносе, и на тај начин доприносе промоцији здравља и превенцији болести и неспособности.

Колегијалност и стручни развој запослених (обука, стручно усавршавање) је, такође, још један темељан принцип у раду Института. Запослени су кључни ресурс установе, који учествују у креирању подстицајног радног окружења. Институт мотивише своје запослене да се образују, надограђују своје знање, развијају таленте, вештине и способности, како би заједно могли успешно да одговоре на све захтеве и изазове из окружења, који захтевају да се установа благовремено мења и прилагођава свој рад савременим и измењеним условима пословања. Унапређење интелектуалног и стручног капитала који чине запослени је императив за сваку савремену институцију, па тако и за Институт за јавно здравље Србије, а улагање у стручно усавршавање запослених је зато најсигурнија инвестиција данашњице. Институт настоји да унапређење личних компетенција својих стручњака усмери и усклади са стратешким и развојним циљевима установе, као и са националном здравственом политиком.

Принцип доступности и транспарентности је *condition sine qua non* рада у општем интересу, па тако и рада Института за јавно здравље Србије. Институт послује отворено према свим заинтересованим странама, према свом оснивачу, према грађанима, као и према актуелним и потенцијалним пословним партнерима, афирмише мултидисциплинарност и интердисциплинарност, размену идеја и информација у оквиру деловања на пољу јавног здравља.

2.4. Законска регулатива

Кровни Закон који дефинише делатности Института за јавно здраве Србије је Закон о здравственој заштити. Поред наведеног закона, Закон о здравственом осигурању, Закон о заштити становништва од заразних болести, као и Закон о јавном здрављу ближе дефинишу обавезе Института у остваривању основне делатности.

Обим, садржај и начин остваривања права на превентивне, дијагностичке и друге здравствене услуге из социјално-медицинске, хигијенско-еколошке, епидемиолошке, микробиолошке и информатичке делатности, уређен је Законом о здравственој заштити и Законом о јавном здрављу, подзаконским актима и општим актима Института за јавно здравље.

У поступцима одлучивања о правима на превентивне, дијагностичке и друге здравствене услуге, Институт за јавно здравље примењује и примењиваће и друге законе и подзаконска акта који уређују област јавног здравља.

Закони

- Закон о здравственој заштити
- Закон о здравственом осигурању
- Закон о јавном здрављу
- Закон о евиденцијама у области здравља
- Закон о санитарном надзору
- Закон о заштити становништва од изложености дуванском диму
- Закон о заштити становништва од заразних болести
- Закон о управљању отпадом
- Закон о безбедности хране
- Закон о здравственој исправности животних намирница и предмета опште употребе

Уредбе

- Уредба о интегрисаној превентивној здравственој заштити становништва од

хроничних незаразних обољења

- Уредба о националном програму „Србија против рака”
- Уредба о националном програму превенције, лечења и контроле кардиоваскуларних болести у Републици Србији до 2020. године
- Уредба о националном програму превенције и ране детекције типа 2 дијабетеса
- Уредба о националном програму превенције и ране детекције рака дојке
- Уредба о националном програму превенције и ране детекције колоректалног карцинома
- Уредба о националном програму превенције и ране детекције рака грлића материце
- Уредба о националном програму здравствене заштите жена, деце и омладине
- Уредба о обиму и садржају здравствене заштите становништва
- Уредба о плану мреже здравствених установа
- Уредба о програму рада, развоја и организацији интегрисаног здравственог информационог система
- Уредба о здравственој заштити становништва од шећерне болести
- Уредба о здравственој заштити становништва од заразних болести
- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздуху
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха

Правилници

- Правилник о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствене службе
- Правилник о ближим условима за спровођење континуиране едукације за здравствене раднике и здравствене сараднике
- Правилник о имунизацији и начину заштите лековима
- Правилник о Програму обавезне и препоручене имунизације становништва против одређених заразних болести
- Правилник о медицинској документацији, евиденцијама и извештајима о кадровима,

опреми, просторијама и лековима у здравственој установи

- Правилник о начину и поступку спровођења надзора над стручним радом у здравственој делатности
- Правилник о обавезним здравственим прегледима одређених категорија запослених и других лица и клицоноша
- Правилник о показатељима квалитета здравствене заштите
- Правилник о пријављивању заразних болести и других случајева утврђених Законом о заштити становништва од заразних болести
- Правилник о садржају и обиму права на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања и о партиципацији
- Правилник о специјализацијама и ужим специјализацијама здравствених радника и здравствених сарадника
- Правилник о номенклатури лабораторијских здравствених услуга на примарном, секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите
- Правилник о начину евидентирања података о лабораторијским испитивањима, роковима и начину обавештавања о добијеним резултатима
- Правилник о праћењу зоозноза и узрочника зооноза
- Правилник о управљању медицинским отпадом
- Правилник о начину складиштења, паковања и обележавања опасног отпада
- Правилник о хигијенској исправности воде за пиће
- Правилник о начину узимања узорка и методама за лабораторијску анализу воде за пиће
- Правилник о здравственој исправности дијететских производа

Одлуке

- Одлука о мерама за заштиту од ширења заразних болести унутар здравствених установа, других правних лица и предузетника који врше здравствену делатност

Решења

- Решење Министарства здравља Републике Србије (2008) о референтним лабораторијама за контролу заразних болести

Поред наведених прописа, Институт за јавно здравље примењује и прописе из области јавних финансија, рада, заштите и безбедности на раду, прописе који уређују облигационе односе и друге прописе, и то:

Остали Закони (ван сектора здравствене заштите)

- Закон о буџетском систему
- Закон о буџету Републике Србије
- Закон о облигационим односима
- Закон о општем управном поступку
- Закон о извршном поступку
- Закон о јавним набавкама
- Закон о порезу на имовину
- Закон о заштити животне средине
- Закон о заштити од пожара
- Закон о забрани дискриминације
- Закон о платном промету
- Закон о платама у државним органима и јавним службама
- Закон о пензијском и инвалидском осигурању
- Закон о раду
- Закон о равноправности полова
- Закон о евиденцијама у области рада
- Закон о мирном решавању радних спорова
- Закон о државним и другим празницима у Републици Србији

- Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја
- Закон о волонтирању
- Закон о спречавању злостављања на раду
- Посебни колективни уговор за здравствене установе чији је оснивач Република Србија
- Закон о заштити узбуњивача
- Закон о одређивању максималног броја запослених у јавном сектору
- Закон о инспекцијском надзору

Остале Уредбе

- Уредба о буџетском рачуноводству
- Уредба о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама
- Уредба о категоријама регистратурског материјала са роковима чувања
- Уредба о Каталогу радних места у јавним службама и другим организацијама у јавном сектору

Остали Правилници

- Правилник о обавезним елементима конкурсне документације у поступцима јавних набавки
- Правилник о отварању понуда и обрасцу за вођење записника о отварању понуда
- Правилник о поступцима јавне набавке мале вредности
- Правилник о одређивању доказа на основу којих се утврђује да је понуду поднео домаћи понуђач за одређена добра домаћег порекла
- Правилник о критеријумима за образовање комисије за јавне набавке

Напомена

Праћење реализације Програма који се спроводе радом Института (најмање једном годишње) представљаће добру основу за израду и предлагање иновираних здравствених политика Републике Србије за наредни период. Истовремено, годишња евалуација остварених циљева и активности у оквиру дефинисаног Програма рада Института представљаће извор потребних података за иновацију постављених циљева рада Института.

3. ДЕЛАТНОСТ ИНСТИТУТА

Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” је здравствена установа из мреже државних здравствених установа, основана за ниво Републике, која пружа здравствене услуге на више новоа здравствене заштите и обавља послове јавног здравља на територији Републике Србије, са тенденцијом развоја лидерства у јавном здрављу у региону. У складу са Законом о здравственој заштити Управни одбор Института је донео Статут Института за јавно здравље Србије којим је прецизно уређена делатност Института, унутрашња организација, управљање и пословање.

Институт координира, методолошки унапређује и прати стручни рад института и завода за јавно здравље на територији 25 управних округа Републике Србије, као и других здравствених установа које обављају хигијенско-епидемиолошку и социјално-медицинску делатност у Републици, изучава и у сарадњи са другим здравственим установама, предлаже стратешке и приоритетне потребе у здравственој заштити и потребе за унапређењем здравља становништва Републике Србије Министарству здравља, и методолошки дефинише и руководи спровођењем програмске приоритетно превентивне здравствене заштите, у складу са здравственом политиком Републике Србије. У свом раду остварује сарадњу са факултетима медицинске и других струка. Полаже и инвестира у мултисекторску сарадњу као предуслов целовитог јавноздравственог приступа у раду у области јавног здравља. Непосредно сарађује са Републичким фондом за здравствено осигурање, Институтом за вирусологију, вакцине и серуме „Торлак”, Агенцијом за лекове и медицинска средства, као и осталим установама које у оквиру својих делатности остварују надлежност у сегментима који су од непосредног значаја за јавноздравствену делатност Института за јавно здравље Србије.

Улога Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” у јавном здрављу Републике Србије се сваке године унапређује, идући ка лидерству како на националном нивоу тако и у региону, када су у питању примене савремених јавноздравствених приступа који произилазе из праћења стручне литературе и интензивне међудржавне сарадње у различитим и приоритетним областима од интереса за очување и унапређење јавног здравља.

У складу са прописима Републике Србије Институт за јавно здравље Србије пружа превентивне, дијагностичке и остале услуге у области здравствене заштите из пет кључних области:

1. Социјална медицина
2. Епидемиологија
3. Микробиологија
4. Хигијена и заштита животне средине
5. Биостатистика и информатика.

Најзначајније активности Института проистичу из законске регулативе Републике Србије и остварују се у наведеним областима медицине кроз следеће активности:

- Праћење здравственог стања становништва Србије, процена приоритетних потреба за унапређењем здравља и дефинисање мера за унапређење здравља становништва Србије
- Праћење ризика по здравље, проучавање болести и заступљености фактора ризика у популацији, анализа узрока оболевања и ширења заразних болести, као и осталих болести социјално-медицинског значаја и предлагање мера за њихово сузбијање
- Праћење доступности, обезбеђености здравственом заштитом у Србији, анализа организације система здравствене заштите и предлагање мера за унапређење
- Учешће у изради законских и подзаконских аката у области здравствене заштите са циљем унапређења здравља становништва
- Предлагање приоритетних циљева за усвајање у оквиру израде здравствене политике Републике Србије
- Спровођење епидемиолошких и других популационих истраживања на територији Србије у циљу унапређења здравља грађана и предлагање потребних мера за системску примену
- Спровођење референтне микробиолошке дијагностике и осталих референтних активности у циљу надзора над следећим заразним болестима (салмонелоза, шигелоза,

јерсиниоза, колера, сифилис, лептоспироза, лајмска борелиоза) у националним референтним лабораторијама

- Спровођење микробиолошке дијагностике клиничких узорака
- Здравствено просвећивање и промоција здравља
- Заговарање за здравље и системска примена ефикасних стратегија на националном нивоу
- Анализа кадровске обезбеђености у систему здравствене заштите, израда препорука за усвајање кадровских планова здравствених установа у циљу ефикасније кадровске обезбеђености здравственог система
- Сарадња са међународним организацијама
- Партнерски односи у раду са локалним заједницама у циљу унапређења здравља
- Учешће у стручном раду републичких стручних комисија које оснива министар здравља у различитим областима медицине, у циљу адекватног доприноса у доношењу стручних препорука на бази расположивих података и знања запослених у Институту
- Управљање ризицима и претњама у ванредним ситуацијама (епидемије, поплаве, земљотреси и др.)
- Координисање рада мреже института и завода за јавно здравље кроз програмски и други рад установа
- Сарадња са медијима и промоција здравља
- Промоција програма обавезне имунизације
- Спровођење активности са циљем обезбеђивања континуираног снабдевања здравствених установа вакцинама за обавезну имунизацију, кроз активну сарадњу са свим државним органима са којима Институт заједно делује у правцу бриге за благовремено и одговарајуће снабдевање тржишта
- Дисеминација резултата социјално-медицинских и епидемиолошких истраживања стручном аудиторијуму, као и општој популацији у циљу унапређења јавног здравља
- Спровођење континуиране медицинске едукације на целокупној територији Републике Србије

- Иновирање методологије рада јавноздравствених и других здравствених установа у складу са потребама и савременим принципима рада, а на основу хармонизације праксе са Светском здравственом организацијом, препорукама Европске уније, Центра за контролу болести и других институција од значаја за примену савремених методолошких принципа рада
- Научноистраживачки рад и едукација студената кроз обезбеђење професионалне медицинске праксе из делатности Института и менторства за последипломску наставу у области рада Института.

3.1. Кадровска обезбеђеност Института

У Институту за јавно здравље Србије, према изводу на дан 31. март 2018, запослено је 243 радника. Структура запослених је следећа:

Број запослених на неодређено време: 227
Број запослених на одређено време: 15
Број запослених по уговору о допунском раду: 1
Број лица ангажованих на основу уговора о обављању привремених и повремених послова: 3
Број уговора о делу: 27*
Укупан број запослених и ангажованих лица: 273

*Укључени и уговори о делу за обављање ванредног надзора.

Имајући у виду повећање обима посла, оствариће се увећање броја запослених према законској процедури и по добијању сагласности Комисије Владе Републике Србије и Министарства здравља.

4. КЉУЧНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ИНСТИТУТА

4.1. Општи циљ

Унапређење превентивне здравствене заштите и рад на препознавању приоритетних потреба грађана Србије у области унапређења и очувања здравља.

4.2. Специфични циљеви

1. Очување и унапређење здравља становништва Србије, и смањивање неједнакости у здрављу код грађана Србије, укључујући и осетљиве популационе групе.
2. Унапређење планирања, квалитета и ефикасности здравствене заштите.
3. Унапређење заступљености превентивних здравствених услуга у систему здравствене заштите.
4. Иницирање и учествовање у развоју и унапређењу политика за здравље, стратегија, закона и других прописа који унапређују и чувају здравље и здравствену безбедност становништва.
5. Унапређење ресурса и капацитета Института (кадар, опрема и унапређен начин финансирања) за успешно извршавање функција националне институције јавног здравља Републике Србије из области јавног здравља. Потреба за повећањем финансијских ресурса је евидентна и у циљу очувања квалитета радне средине и савремених технологија за рад запослених у Институту. Радиће се на изналажењу додатних извора финансирања, на стратегији промена начина финансирања, на развоју делатности научноистраживачког рада са могућношћу финансирања истраживачког рада од Министарства науке, на повећању тржишних послова у области животне средине и микробиологије.
6. Развој Института у истраживачко-научни институт и остварење финансирања из наведених послова, као и стручни развој кадрова Института у научноистраживачкој делатности (ова функција је „изгубљена” 2007.).

7. Увођење финансирања Института за услуге које проистичу из законски дефинисаних обавеза за праћење (мониторинг) над радом лабораторија од посебног јавно-здравственог интереса, а које су прописима Републике Србије делегиране националном Институту за јавно здравље, од интереса за очување јавног здравља Републике Србије (узорци воде – водоводи, испитивање узорака хране за децу и дијететских производа и суплемената, предмета опште употребе и др.).
8. Јачање и проширење референтних лабораторијских капацитета микробиолошких лабораторија.
9. Унапређење едукативне улоге института и оснаживање сарадње са медицинским и другим факултетима у области едукације студената додипломске и последипломске наставе, нарочито у области јавног здравља различитих делатности (менаџмент у здравству, социјална медицина, хигијена, епидемиологија, микробиологија и др.).
10. Liderство у региону у међународној сарадњи у области јавног здравља.
11. Развој организационе и функционалне јединице у области процене здравствених технологија.
12. Израда систематске процене расположивих доказа о новим и постојећим методама, процесима и техникама у здравственој заштити, учествовање у ревизији законске регулативе у области здравствених технологија.
13. Израда упутстава за израду водича добре праксе, као и ревизија постојећих и израда нових водича добре праксе.
14. Liderство у информатизацији система здравствене заштите у складу са Законом о медицинској евиденцији и документацији у систему здравствене заштите.
15. Унапређење кадровских капацитета приоритетно у области социјалне медицине, епидемиологије, хигијене, микробиологије и информатике.
16. Унапређење капацитета Института за праћење кадровских капацитета и потреба у систему здравствене заштите, приоритетно у државном сектору.
17. Промоција програма обавезне и препоручене имунизације.
18. Унапређење надзора НДНИ у сарадњи са мрежом ИЈЗ/ЗЈЗ и АЛИМС-ом.
19. Едукација здравствених радника у циљу унапређења знања у вези са надзором над НДНИ.

20. Унапређење и проширење послова у области реализације пројектних активности посебно оних финансираних из средства Европске уније (*Joint Action*), као и Светске банке (*World Bank*), Уницефа или Светске здравствене организације (WHO).
21. Учествовање у изради Плана управљања медицинским отпадом.
22. Унапређење промоције здравља Института у области исхране и здравственог понашања деце.
23. Појединачне активности у Институту.
24. Проширење акредитације у екотоксиколошкој и микробиолошкој лабораторији Института.

5. АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ ДЕФИНИСАНИХ СПЕЦИФИЧНИХ ЦИЉЕВА

1. Очување и унапређење здравља становништва Србије и смањивање неједнакости у здрављу код грађана Србије, укључујући и осетљиве популационе групе

1.1. Дефинисање нових програма од општег интереса и/или других, иновација постојећих, имплементација, евалуација према дефинисаним индикаторима реализације, а све у односу на приоритетне потребе становништва и система здравствене заштите.

1.2. Унапређење популационе политике кроз унапређење репродуктивног здравља и капацитета здравствених и других професионалаца за промовисање рађања, спречавање абортуса и промоцију здравих стилова живота у општој популацији.

1.3 Организовање континуиране едукације и реализовање сарадње са локалним самоуправама и саветима за здравље у наведеној области, а у циљу унапређења здравља становништва.

1.4. Планирање превентивних мера и промоције здравих стилова живота за примену на локалном и популационом нивоу.

1.5. Рад са мрежом института и завода на иновирању методологије рада за различите популационе групе и координисање сарадње на целокупној територији Републике Србије.

2. Унапређење планирања, организације и квалитета здравствене заштите

2.1. Иновација методологије израде планова здравствене заштите.

2.2. Анализа слабости у планирању услуга примарне здравствене заштите.

2.3. Анализа методологије планирања болничке здравствене заштите и дефинисање мера за иновације у складу са реформом система финансирања здравствене заштите.

2.4. Израда иновираних и унапређење индикатора квалитета здравствене заштите по нивоима здравствене заштите.

3. Унапређење заступљености превентивних здравствених услуга у систему здравствене заштите

3.1. Анализа потреба за превентивним здравственим услугама у систему здравствене заштите, пре свега на примарном нивоу здравствене заштите.

3.2. Учешће у дефинисању и корекцији капитационе формуле у примарној здравственој заштити кроз сарадњу са пројектом Министарства здравља.

3.3. Планирање превентивне здравствене заштите у складу са капацитетима у кадру и опреми и израда норматива за наведене услуге.

3.4. Рад на ревизији номенклатуре услуга у области превентивне здравствене заштите.

4. Иницирање и учествовање у развоју и унапређењу политика за здравље, стратегија, закона и других прописа који унапређују здравље становништва

4.1. Учествовање запослених Института у раду републичких стручних комисија Министарства здравља у циљу активног доприноса у креирању здравствене политике.

4.2. Рад у радним групама Министарства здравља у изради стратегија и прописа у области здравствене заштите у складу са потребама дефинисаним радом Института у различитим темама јавног здравља.

5. Унапређење ресурса и капацитета Института (кадар, опрема и унапређен начин финансирања) за успешно извршавање функција националне институције Републике Србије из области јавног здравља

5.1. Проширење планова рада Центра за микробиологију увођењем нових услуга и проширењем плана рада организационе јединице, пре свега у области рада референтних лабораторија и извођења санитарних прегледа.

5.2. Пословање саветовалишта за исхрану, повећано и проширено иновираним програмима рада.

5.3. Ојачавање кадровских капацитета Института.

5.4. Оспособљавање Центра за хигијену за рад у епидемиолошким истраживањима у вези са ризицима из животне средине.

5.5. Унапређење техничко-технолошких услова рада у Институту.

5.6. Оснивање Научноистраживачке јединице у Институту како би се ресурси у кадру оснажили, а Институту омогућио додатни прилив средстава од Министарства науке.

6. Развој Института у истраживачко-научни институт и остварење финансирања из наведених послова, као и стручни развој кадрова Института у научно-истраживачкој делатности (ова функција је „изгубљена” 2007)

6.1. Аплицирање за статус научноистраживачки Институт после остварења оптималних услова (15 запослених у звању истраживача и/или научних сарадника).

6.2. Усвајање програма рада Научноистраживачке јединице.

6.3. Апликација за средства Министарства науке за запослене истраживаче у делатности Научноистраживачке јединице Института.

6.4. Укључивање у научноистраживачке пројекте Министарства науке са издвојеним средствима за финансирање.

6.5. Проширење капацитета у раду Института у области научноистраживачког рада.

7. Увођење финансирања Института за услуге које проистичу из законски дефинисаних обавеза за праћење (мониторинг) над радом лабораторија од посебног јавноздравственог значаја,

а које су прописима Републике Србије делегиране националном Институту за јавно здравље, од интереса за очување јавног здравља Републике Србије (узорци воде – водоводи, испитивање узорака хране за децу и дијететских производа и суплемената, предмета опште употребе и др.).

7.1. Континуирана сарадња са приватним и државним сектором који се бави испитивањем узорака санитарне исправности воде – водоводи, испитивање узорака хране за децу и дијететских производа и суплемената, предмета опште употребе, са циљем обухватне анализе.

7.2. Промовисање услуге контрола стерилизације у раду приватне праксе.

8. Јачање и проширење референтних лабораторијских капацитета микробиолошких лабораторија

8.1. Проширење референтних активности и јачање лабораторијских капацитета у циљу спровођења надзора над заразним болестима уз подршку Министарства здравља.

8.2. Проширење лабораторијских капацитета у области молекуларне микробиологије у циљу спровођења надзора над заразним болестима (референтне и клиничко-дијагностичке услуге).

9. Унапређење едукативне улоге института и оснаживање сарадње са медицинским и другим факултетима у области едукације студената додипломске и последипломске наставе, нарочито у области јавног здравља различитих делатности (менаџмент у здравству, социјална медицина, хигијена, епидемиологија, микробиологија и др.)

9.1. Опремање учионице за едукацију у Институту неопходном опремом.

9.2. Акредитација курсева континуиране медицинске едукације из делатности Института.

9.3. Предузимање активности у циљу успостављања пословно-техничке сарадње са медицинским факултетима, која би укључивала добијање неколико програма специјалистичке обуке бесплатно у замену за менторство које запослени обављају.

10. Liderство у региону у међународној сарадњи у области јавног здравља

10.1. Сарадња у изради предлога пројеката који се финансирају из различитих извора (ЕУ, СЗО, Уницеф, Унеп и др.).

10.2. Иницирање регионалних пројектних активности у складу са јавноздравственим приоритетима.

10.3. Сарадња у области праћења здравственог стања мигрантске популације (регионално повезивање и сарадња са међународним донаторима).

10.4. Сарадња са Институтом за јавно здравље Италије и другим институтима у региону у области контроле и поступања у ванредним ситуацијама.

10.5. Унапређење регистара лица оболелих од болести и стања од већег јавноздравственог значаја континуирано.

10.6. Унапређење надзора над водећим заразним болестима и увођење електронског имунизационог регистра.

10.7. Унапређење успешности система за рано откривање и сузбијање епидемија.

10.8. Унапређење програмске здравствене заштите у области спречавања и сузбијања дијабетеса типа 2, као и у области спречавања и сузбијања и раног откривања колоректалног карцинома, карцинома дојке и карцинома грлића материце.

11. Развој организационе и функционалне јединице у области процене здравствених технологија

11.1. Формирање организационе јединице Института за наведену област рада.

11.2. Дефинисање услуга у области процене здравствених технологија, као и ценовника пружања услуга према трећим лицима.

11.3. Унапређење међународне сарадње у области процене технологија и апликовање за тематске пројекте уз дефинисање финансијских ресурса и извора финансирања.

12. Јачање мултисекторске и интердисциплинарне сарадње Института као кључне установе јавног здравља у Србији

12.1. Дефинисање заједничких пројектних активности у сарадњи са Управом за ветерину, Министарством животне средине, Агенцијом за заштиту животне средине и Министарством просвете, и изналагање финансијера за теме које су од заједничког интереса за унапређење јавног здравља.

12.2. Успостављање и подстицање мултидисциплинарне сарадње у области безбедности вакцина и унапређења безбедне имунизационе праксе између Института и Агенције за лекове и медицинска средства, као и дефинисање облика специфичних активности сарадње у будућности.

13. Израда упутстава за израду водича добре праксе, као и ревизија постојећих и израда нових водича добре праксе

13.1. Дисеминација, имплементација и евалуација водича добре праксе.

13.2. Едукација здравствених радника и здравствених сарадника за примену водича добре праксе.

13.3. Едукација здравствених радника и здравствених сарадника у циљу превенције нежељених реакција и интеракција лекова и грешака у медијацији, праћење и извештавање о нежељеним реакцијама на лекове.

14. Лидерство у информатизацији система здравствене заштите у складу са Законом о медицинској евиденцији и документацији у систему здравствене заштите

14.1. Рад на дефинисању и изради садржаја електронског картона.

14.2. У циљу израде регистара дефинисаних прописима Републике Србије, адаптација информационих система здравствених установа – до два годишње.

14.3. Израда програма од општег интереса у циљу одржавања ИЗИС-а и Платформе као два кључна инструмента за унапређење евиденције и документације у области здравствене заштите.

14.4. Израда програма континуиране едукације за кориснике Информационог интегрисаног здравственог система.

15. Унапређење кадровских капацитета приоритетно у области социјалне медицине, епидемиологије, хигијене, микробиологије и информатике

15.1. Анализа потреба у кадровима запослених у Институту у складу са Планом усавршавања, запошљавање кадрова у циљу надокнаде и занављања кадра.

16. Унапређење капацитета Института за праћење кадровских капацитета и потреба у систему здравствене заштите, приоритетно у државном сектору

16.1. Обезбеђење финансијских средстава и израда електронске базе кадрова за систем здравствене заштите.

16.2. Ревизија норматива кадрова у сарадњи са сектором са организацију Министарства здравља.

16.3. Допуна и иновирање описа занимања у Каталогу занимања и достављање ресорном министарству на разматрање.

17. Промоција програма обавезне имунизације

17.1. Промоција ефеката имунизације.

17.2. Евалуација имплементација програма обавезне имунизације у Србији.

17.3. Едуковање шире јавности о користима од имунизације, као и о последицама одбијања исте.

17.4. Промовисање препоручене имунизације.

17.5. Оснаживање рада амбуланте за вакцинисање путника у међународном саобраћају.

17.6. Успостављање електронске базе података о обухвату и потрошњи вакцина на територији Републике Србије (софтверско решење).

18. Унапређење надзора НДНИ у сарадњи са мрежом ИЈЗ/ЗЈЗ и АЛИМС-ом уз праћење наведених индикатора и њихов приказ у шестомесечном и годишњем извештају о имунизацији

18.1. Континуирано праћење следећих индикатора и њихов приказ у шестомесечном и годишњем извештају о имунизацији.

1. Праћење учинка система за надзор АЕФИ:

- а) Стопа пријављивања НДНИ на 100.000 становника
- б) Стопа пријављивања НДНИ на 100.000 становника до 5. године живота
- в) Стопа пријављивања НДНИ на 1.000.000 примљених доза вакцине
- г) Процент случајева озбиљних НДНИ у односу на укупан број пријављених НДНИ.

2. Праћење квалитета пријављивања НДНИ:

- д) Комплетност извештаја (% комплетно попуњених НДНИ пријава)
- ђ) Правовременост пријављивања (% пријава озбиљних НДНИ добијених у дефинисаном временском року, тј. непосредно након детекције НДНИ).

3. Праћење одговора на озбиљне НДНИ:

- е) Правовременост истраживања случајева НДНИ (% озбиљних случајева НДНИ испитаних у току 48 сати од њихове пријаве).

19. Едукација здравствених радника у циљу унапређење знања у вези са надзором над НДНИ

19.1 Акредитација КМЕ, посебних програма и тестова, путем којих би се обављало едуковање и тестирање здравствених радника у области надзора над НДНИ.

Индикатор – број едукованих здравствених радника.

20. Унапређење и проширење послова у области реализације пројектних активности посебно оних финансираних из средства Европске уније (*Joint Action, Horizon 2020*), као и пројеката Светске банке (*World Bank*) и других потенцијалних извора финансирања

20.1. Континуирано праћење позива и апликација за пројекте који се финансирају из наведених ресурса.

21. Учествовање у изради Плана управљања медицинским отпадом

21.1. Континуирана едукација здравствених радника и сарадника у области управљања медицинским отпадом.

22. Унапређење промоције здравља Института у области исхране и здравственог понашања деце

22.1. Промоција резултата истраживања здравственог понашања школске деце и предлог мера за унапређење исхране наведене популације.

23. Појединачне активности у Институту

23.1. Развој механизма за унапређење сарадње међу секторима у циљу унапређења јавног здравља.

23.2. Активна сарадња са цивилним сектором у постизању јавноздравствених циљева.

23.3. Унапређење сарадње са сектором за пољопривреду у области праћења зооноза и болести које се преносе храном.

23.4. Иновација регистра за дијабетес.

23.5. Иновација регистра за малигне болести.

23.6. Залагање за примену прописа који штите здравље становништва и основне детерминанте здравља.

23.7. Обезбеђење унапређења квалитета података у популационим регистрима дефинисаним прописима Републике Србије.

23.8. Формирање иновираног тима за праћење Међународног здравственог правилника и сузбијање претњи од настанка и ширења епидемија.

23.9. Поновно покретање часописа „Гласник”.

23.10. Развој регистра за децу са сметњама у развоју.

23.11. Развој регистра за ретке болести.

24. Проширење акредитације у екотоксиколошкој и микробиолошкој лабораторији Института

24.1. Проширење акредитације у лабораторији у складу са предлогом руководиоца организационе јединице, а у складу са потребама додатног освајања тржишта.

6. ОКВИР ПЛАНИРАНИХ РЕЗУЛТАТА

Поред наведених, општег и најзначајнијих специфичних циљева, садржаних у петогодишњем плану рада и развоја Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”, неопходно је додатно описати области рада које припадају наведеним делатностима, а од посебног су интереса за реализацију ове установе, како за здравље становништва Србије, тако и за здравствени систем и доносиоце одлука у систему.

Веома значајна улога Института је у доприносу у креирању здравствене политике Републике Србије. Креирање здравствене политике, иновације у циљевима и програмским активностима ресорног министарства, најчешће су индуковане резултатима појединачних програмских активности Института за јавно здравље Србије.

У складу са делатношћу Института, веома значајна група активности усмерена је на унапређење здравља становништва Србије. У циљу ефикаснијег приказа ове активности, неопходно је поћи од дефиниције здравља и јавног здравља.

ЗДРАВЉЕ, ЈАВНОЗДРАВСТВЕНЕ АНАЛИЗЕ, ЈАВНОЗДРАВСТВЕНИ ИЗАЗОВИ И ПРЕТЊЕ

(савремени изазови у раду Института)

Активности од значаја и континуираног карактера се настављају.

- **Анализа здравља становништва Србије и детерминанти здравља** подразумева веома обиман рад. Аналитички послови у овом сегменту обављају се са сврхом дефинисања кључних здравствених ризика за дату популацију, као и са сврхом идентификовања основних фактора који утичу на здравље, потом одређивања трендова и предвиђања будућих кретања са крајњим циљем у виду дефинисања мера и активности Института у односу на налазе.
- **Јавноздравствене анализе** нису једноставне за спровођење, углавном захтевају значајна финансијска средства, због чега се најчешће коришћени излазни подаци добијају на основу анализе података добијених из рутинске статистике. Из тог разлога је битно разликовање квалитета података који се добијају из рутинске статистике и из здравствене делатности и који имају своју одређену функционалност и конкретну

примењивост, од података који су од суштинске важности за преваленцију болести становништва.

➤ Институт за јавно здравље Србије је национална установа којој се поверава посао оваквих истраживања, истраживања о здрављу становника државе, као и дефинисање методологије истраживања, али коме се поверавају и мање обимна истраживања која се односе на поједине аспекте животног стила (заступљеност пушења, здравственог понашања, навика и животних стилова, болести зависности, навика у исхрани за различите популационе групе). Овакве висококвалитетне здравствене анализе захтевају стручан и обучен кадар, тачније специјалисте различитих профила из области јавног здравља – лекаре, аналитичаре, информатичке стручњаке, статистичаре и слично. На основу прикупљених података, и уз помоћ својих стручњака, Институт припрема континуирано, устаљеном динамиком, а најчешће годишње, податке о трендовима и кретању одређених болести, као и о вези између стопе инциденције и одређених детерминанти економске, социјалне, еколошке и друге природе.

➤ Значај ове области рада Института огледа се у чињеници да се захваљујући анализама и истраживањима здравља долази до дефинисања сигурних смерница за идентификовање поља за приоритетне активности надлежних инстанци у ресору здравства, као и до смерница потребних за креирање здравствене политике и краткорочних и дугорочних акционих планова.

Институт за јавно здравље Србије у оквиру ове стратешке области **креира програме за унапређење здравља**, чија је сврха спречавање узрока развоја хроничних болести и превенција фактора ризика (нпр. употреба дувана, нездрава исхрана, физичка неактивност). Поред тога, Институт спроводи и активности **на промоцији и унапређењу здравља**, укључујући репродуктивно здравље и популациону политику.

➤ У оквиру периода 2019–2023. Институт за јавно здравље Србије ће **унапредити систем за пружање информација о здрављу становника**, детерминантама које утичу на здравље, као и о давању предлога мера за унапређење здравља (учешће у истраживањима здравља становништва Србије, спровођење истраживања понашања школске деце, ESPAD истраживање о навикама и понашању у односу на болести зависности итд, представљање резултата истраживања ресорном министарству, другим министарствима и јавности, предузимање мера превенције и промоције здравља у

складу са налазима истраживања; унапређење надзора над заразним болестима, над незаразним болестима: шећерна болест, малигне болести, кардиоваскуларне болести итд.).

Будући да је имунизација најефикаснија мера превенције од заразних болести, Институт ће у наредном периоду наставити са улагањима и модернизацијом и у овај сегмент деловања.

- Посебан акценат је потребно ставити на промоцију ефеката имунизације, као и на едуковање шире јавности о користима од имунизације, као и о последицама одбијања исте. У том смислу Институт ће се активно укључити у рад у области имунизације у систему здравствене заштите Републике Србије.
- Интензивираће се сарадња са институцијама система – Агенцијом за лекове и медицинска средства (АЛИМС) као и националним Институтом за вирусологију, вакцине и серуме „Торлак”, у циљу унапређења домаћих капацитета за обезбеђење имунизације у оквиру државног система здравства.
- Планирано је повећање капацитета рада амбуланте за имунизацију путника у међународном саобраћају, у складу са динамичним и честим променама међународних захтева, нарочито за путовања наших грађана у азијске и афричке земље.
- Спровођење и иницирање епидемиолошких истраживања обављаће се у сарадњи са факултетима медицинске и других струка, у координацији обучених кадрова Института. Из тог разлога, једно од стратешких поља деловања и даљег развоја установе биће на плану унапређења система епидемиолошких истраживања, будући да благовремено препознавање највећих ризика даје најоптималнију могућност за ефикасан одговор на исте.
- У том смислу се развој информационих система, који би представљали платформу за даљи рад у овој области, јавља као област у коју је неопходно интензивно улагати.

Међународна сарадња и изградња лидерства у региону у области јавног здравља

- Међународна сарадња у јавноздравственој области је вишеструко корисна и пожељна, нарочито у области епидемиологије и истраживања потенцијалних претњи од заразних болести, будући да оне не познају границе.
- Институт за јавно здравље Србије ће наставити да развија и унапређује већ достигнути ниво међународне сарадње, потом сарадњу са међународним организацијама, пре свега са Светском здравственом организацијом, потом са организацијама регионалног карактера, са ЕУ институцијама и слично. Такође, Институт ће настојати да и даље унапређује пројектну активност, из разлога што учествовање у пројектима увек резултира новим знањима и искуствима.
- Сарадња са истоврсним установама из других држава је циљ који је стално присутан.
- Наставак сарадње са Међународним удружењем националних института за јавно здравље (IANPHI).
- Институт ће тежити да у оквиру рада са државама чланицама мреже југоисточне Европе и СЗО постане колаборативни центар за едукацију у области ванредних ситуација.